

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Distinctio fundamentalis perfectionum diuinarum non est solum penes
connotata. cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

gendi modo loquamur dicendum est quædam prædicari in abstracto, quædam non. Illa prædicantur vere, ac formaliter in abstracto, quæ pertinent intrinsece ad rationem formalem alterius, vt à nobis concipitur: Illa vero non prædicantur, quæ mutuo præcindunt secundum conceptus formales, quos de ipsis habemus, & quoniam perfectiones oēs includuntur in essentia, verè dicitur, diuinitas est sapientia, iustitia, misericordia, & sic de cæteris. Quoniam vero iustitia abstrahit à misericordia & hæc à sapientia, & omnes, quæ significantur per modū habituum, vel actuum ab inuicem, sit vt hæc propositiones non sint veræ in sensu formali, sapientia est iustitia, iustitia est misericordia, misericordia est sapientia, & similes: quandoquidem illa, quæ mutuo abstrahuntur per conceptus formales, significantur vt diuersa, quæ autem ita significantur, non possunt vere enunciari in sensu formali, sed solum in identico: repugnat enim rem simul concipi, vt diuersam, & vt eandem. sed hac dere fufius tract. 7.

Distinctio fundamentalis perfectionum diuinarum, non est solum penes connotata.

CAPVT VII.

I. **V**T ex superioribus constat, distinctio rationis ratiocinata actu, & complete est ab intellectu, fundamentaliter ab obiecto: & quia distinctio fundamentalis est radix actualis, quæ datur per actum intellectus, de illa prius agendū est. Ea vero non est aliud, quam aptitudo quædam obiecti, seu potius vis determinandi intellectū, imperfecte intelligentem ad formandos plures conceptus præcisos, autem inadæquate, sub diuersis rationibus terminatos ad idem obiectum. obiectū enim eiusmodi spectatum in ordine ad intellectum inadæquate intelligentem, admittit distinctionē fundamentalem. Ratio vero fundamentalis eiusmodi triplex est, in primis perfectio, siue eminētia rei simplicis æquipollens pluribus actu ex natura rei distinctis, deinde entitas eiusdē rei simplicis apta terminare plures conceptus sub rationibus obiectiuis separabilibus, saltem in diuersis subiectis: ultimo tandē intelligibilitas obiectiua sub alia atque alia connotatione, & respectu ad plura actu, vel virtute distincta: vno enim ex his tribus modis se habet quodcunque ens vnum, & indistinctum in re, multiplex autem secundum rationem.

Gillij comment. Theol.

Perfectiones diuinas distingui solum per connotata censet Gregor. in 1. d. 8. q. 2. art. 2. Maior q. 1. alias 4. conclusionē 3. Aliacens. q. 6. art. 2. in fine: & indicat Adam. d. 6. q. 1. post tertiam conclusionem, & ad vltimum contra eandem. id vero ex instituto probat Aureol. in 1. d. 8. q. 3. art. 6. & d. 45. q. vn. art. 3. Ait autem, nomina perfectionum diuinarū significare vnam, eandemque naturam diuinam absque vlla distinctione secundum rem, vel rationem in se ipsa connotando alia, quæ eidem subiecta sunt: qua ratione Deitas, quatenus ei subijcitur omnis productio, est omnipotentia: quatenus vero redditio debiti circa vnumquodque est iustitia, & quatenus omnia illi præsentia sunt, est sapientia: & ideo ait magis propriè dici perfectiones diuinas esse ipsammet essentiam, prout diuersa ei subijciuntur per modum terminorum, nec addere rationem aliquam absolutam, vel relatiuam realem, vel rationis, sed solum subijcere sibi diuersos terminos, atque obiecta. Id vero ostendit quæst. illa 3. art. 2. sigillatim enumerando diuersa genera perfectionum diuinarum: nam quædam sunt priuatiua, vt vnum, simplex, incommutabile: quædam positiua, vt voluntas, intellectus, sapientia: quædam priuatiua, simul ac positiua, vt æternitas, quæ ponit determinationem, ac priuat terminum, & immensitas, quæ ponit magnitudinem, & priuat limitationem. Quæ omnia nō important principaliter vllā positionem, sed sumuntur à certo connotato, vt vnum ab indiuisione, quæ non dicit aliquā rationem entis determinatam, sed totum conceptum entis; similiter conceptus simplicitatis importat illud, quod caret omni plurificatione multitudinis, quod nō est aliquid determinate, sed totus cōceptus entis. Idem cernitur in positiuis: nam intellectus importat illud, cui res sunt præsentis secundum esse obiectiuum: voluntas vero id, quod inclinatur in aliud apprehensum ab intellectu: iustitia, id quo quis reddit vnique quod suum est, & sic in reliquis. Denique in priuatiuis simul, ac positiuis idem patet: æternitas enim nō significat determinationem aliquā adiacentem Deitati, sed illud, quod potest attingere omnē determinationem temporalem in infinitum extensibilem, similiter etiam immensitas non dicit quandam magnitudinem alicui adiacentem: sed immensum est illud, quod potest attingere omnem locum, & immensitas id, quod hoc fieri potest. Constat autē quod in his principaliter, & in recto clauditur totus conceptus entis, quamuis in obliquo & conno-

II.

Gregor.

Maior.

Aliacens.

Adamus.

Aureol.

Ttt 2

tatiuè

Henric.

tatiue includatur certus conceptus entis. Eadem ferè est sententia Henrici in sum. art. 32. quæst. 4. à litera P. art. 51. quæst. 1. 2. & 3. ad 2. art. 68. q. 5. in solutione argum. & quodlib. 5. quæst. 1. à litera P. solum vero differat à sententia Aureoli, & aliorum, quod existimat diuina attributa significare præter essentiam respectus quosdam rationis, quibus respiciat ea, quæ Aureol. & alij, aiunt solum connotari.

III.
Auen.
Magister.

Hanc vero sententiam ait Aureol. esse de mente Auen. lib. 8. Met. per totum, Magistri in 1. d. 45. cap. Et ubique, quo loco inquit, quando dicitur Deus scit vel est sciens, & est volens, diuina essentia prædicatur, & Deus esse enunciat. Cum autem dicitur, Deus scit omnia, monstrantur omnia subiecta esse diuinæ scientiæ: cum vero dicitur, Deus vult hæc, vel illa, significatur Deum esse, cuius voluntati hæc, & illa subiecta sunt, ex quibus verbis colligitur perfectiones omnes in recto esse ipsam diuinam essentiam, & solum differre per connotata, quæ exprimuntur in obliquo. Ad idem art. citato propositione 3. profert plurima testimonia Patrum, quibus ostendit singula attributa esse ipsam diuinam essentiam, quare cum non possint includi in illa per modum partis, opus est vt includantur tanquam totaliter eadem intrinsecè, & in recto, quamuis distinguantur extrinsecè in connotato.

IV.

Vis autem probationis quam art. illo 3. primis duabus propositionibus explicat, reduci potest ad duo capita: primum enim ostendit fat esse eiusmodi distinctionem, deinde esse omnino necessariam, nec aliam dari posse. Prima probatio nititur communi illo principio, non est ponenda pluralitas sine necessitate, sub quo ipse assumit ad tuendam simplicitatem diuinam, & vitanda absurda, quæ ex distinctione videntur sequi, fat esse solam distinctionem per connotata extrinseca absque multiplicitate intrinseca rei, vel rationis: ergo hæc sola danda est. Assumptio in primis quo ad simplicitatem patet, nõ enim maior fingi potest, quam sublata multiplicitate omni intrinseca etiam secundum rationem: quo ad vitanda absurda ostenditur, quoniam absurda, quæ fingi possunt nasci ex indistinctione, sunt nugacitas, & inanis repetitio eiusdem rei, contradictio, falsitas enunciationum in abstracto, necessitas operationis intellectus ad verificanda ea, quæ verè insunt à parte rei, confusio conceptus mentalis necessariò apprehendendis omnia, si vel vnum apprehendit: Hæc vero omnia vitantur posita distinctione extrinseca penes connotata.

In primis quidem nugacitas, quoniam licet omnia importent idè in recto, tamen important diuersa in obliquo, aliud quippe est reddere vnicuique quod suum est, quod importat iustitia, aliud subleuare miseria aliorum, quod importat misericordia: & ita quamuis misericordia, & iustitia coincident in idem omnino, tamen ei, quo redditur vnicuique, quod suum est, accidit, vt sit id, quo subleuantur miseria aliorum. Ideoque iustitia non prædicatur per se primo modo de misericordia: & cõsequenter nec nominata vna per se nominatur alia: nec nomina, vel conceptus sunt synonymi. Deinde vero excluditur omnis contradictio, ad quam tollendam fat est distinctio penes connotata: id vero probat fusè, fat est exemplum sumptum ab intellectu: nam intellectus practicus, & speculatiuus per sola connotata differunt, & tamen hæc nõ sunt veræ contradictoriæ, intellectus practicus discurrit circa agibilia, intellectus speculatiuus non discurrit circa agibilia, sunt enim simul veræ, quod pugnat cum natura contradictoriarum. Tercio retinetur veritas propositionum in abstracto, quoniam quado vna, eademque ratio importatur per plura nomina in recto, etsi differant in obliquo, vera erit prædicatio in abstracto: nam secundum Boetium nulla est verior propositio illa, qua idem prædicatur de se ipso. Quarto defenditur optime in Deo esse perfectiones circumscripto omni opere intellectus. Nã cum perfectiones intrinsecè, & in recto non sint aliud quam Deitas, eaque nullam rationem intrinsecè habeat à terminis connotatis, & sit in Deo ante omnem mentis operationem, manifestè sequitur in Deo esse omnem rationem perfectionis simpliciter ante actum intellectus. Quinto retinetur distinctio, ac multiplicitas conceptuum formalium, dum mens modo apprehendit essentiam absolute absque vilo connotato, modo cum respectu ad hoc, vel illud.

Boetius.

V.

Alterum caput multis etiam argumentis confirmat. Primo quoniam distinctio adeo hæret rationibus absolutis, quas opposita sententia exigit in Deitate, vt nec intelligi possint singulæ absque propria vnitatem, sapientia enim secundum se intelligitur vt ratio distincta, ita vt si in recto diceret rationem determinatam, & absolutam, existere nullibi posset absque distinctione: & ideo cõtradictoria loquuntur, qui aiunt perfectiones diuinas importare perfectiones determinatas intrinsecè, & absolute exclusâ distinctione, quam deinde circa illas constituat intellectus. Secundo si in diuina essentia est multiplicitas rationum

etiam

etiam secundum intellectum distinctarum necessarii sequitur vnum de tribus, nempe ratione Deitatis habere se ad alias, vel tanquam rationem disparatam, vel tanquam rationem vnā ex illis omnibus integratam, vel tanquam substratam eisdem: nullum ex his dari potest: ergo perfectiones diuinæ nō distinguuntur secundum rationes absolutas in essentia diuina: Non posse dari primum ostēdit, quoniam alioquin perfectiones diuinæ nō dicerentur de Deitate in abstracto, sed solum denominatiue, itē quia Deus nō esset sapiens in quantum Deus, cum nō esset sapiens per rationem Deitatis, sed per ratione sapientie disparate oppositam Deitati. Non secundum, quoniam eo dato diuinitas non esset simplex, & vna: imō haberet vnitatem instar acerui, quoniam rationes illæ concurrere nequeunt ad rationem vnā continuitate, aut compositione: non simplex quoniam simplicitas excludit omnem pluralitatem, & actū, & potentia: nō vna continuitate, quoniam in Deo non est quantitas continua: non vna vnitatem compositionis, quoniam hæc supponit rationem actus, & potentie, quæ Deo repugnant. Non denique admittendum est tertium, tunc enim diuina essentia esset imperfectior omnibus illis rationibus, & perfecteretur ab omnibus, & consequenter respectu ipsarum conciperetur quasi materialis: quæ omnia repugnant summæ essentie. Tertio quod probatum fuerit in vna perfectione, dicendum est in aliis: At velle diuinum exempli gratia non addit vllam rationem supra deitatem: ergo neque aliæ perfectiones. Assumptionem ostendit à simili, nam certum omnino est deitatem æque intrinsece esse volitionem, ac est illa qualitas creata voluntatis humanæ, quæ homo dicitur formaliter volens: ad rationem vero huius qualitas volitio nihil addit intrinsece, quamuis addat extrinsece transitū super volitum: Quapropter sicut hæc qualitas resolui nequit in duas rationes intrinsecas absolutas, quarum vna exprimat propriam quidditatem, altera quidditatem volitionis, ita neque in diuinitate erunt duæ rationes, quarum vna sit quidditas volitionis, alia quidditas Deitatis.

VI. Vt constet in quo sit controuersia, tria distinguere possunt in hac sententia Aureoli: primum est, perfectiones diuinas non distinguere per absolutam ex natura rei, nec esse extrinsecas, sed intrinsecas essentie diuinæ: secundum, distinguere per connotata: tertium denique, non distinguere per rationes absolutas re ipsa indistinctas, & ratione ratiocinata differentes: In duobus primis con-

sensio cum Aureolo, non enim admitto distinctionem formalem ex natura rei cum Scoto, neque nego diuersam connotationem sat esse ad diuersitatem nominum, & conceptuum, ita vt non sint synonyma: & consequenter vt si vnum de altero affirmetur, non sit identica propositio, sed sufficienter diuersa ad vitandam contradictionis veritatem: dissentio tamen quo ad tertium, & quamuis Aureolus plures attributorum modos assignet, tamen difficultas solum consistit in positiuis: nam negatiua, & ea, quæ partim positiua, partim negatiua sunt, ex parte, quæ sunt negatiua, distinguere negationibus certum est. An vero, quæ positiua sunt, distinguantur sola connotatione, id vero est in controuersia. Pro qua obseruandum est, duplicem posse assignari modum distinctionis penes connotata: Alter præter connotationem termini extrinseci nullam omnino rationem formalem positiuam importat ex parte præcipui significati, sed solum id ipsum formaliter significat indicando connotatum in obliquo: quomodo distinguitur simitas, & curuitas: nam simitas in recto solum curuitatem importat connotando determinatum subiectum, & quæ hoc modo distinguuntur, non habent vllam diuersitatem penes perfectionem, & sublata connotatione non manet imminuta perfectio: Non enim curuitati alterius rei, ex eo, quod non sit simitas, aut naso non inhæreat, deest vlla ratio perfectionis. Alter vero modus utroque nomine connotatiuo ita eandem rem importat, vt immediata ratio obiectiua vtrique respondens sit perfectio eiusmodi, vt si per impossibile altera subiecto deesset, hoc maneret minus perfectum: sicut se res habet in intellectu practico, ac speculatiuo: nā licet vtriusque conceptui respondeat eadem entitas, & quidditas intellectus cum diuersa connotatione ad obiectū operabile, aut speculabile, tamen si fingamus alteram ex his rationibus deesse intellectui, profecto is maneret minus perfectus, ac modo est: hoc autem non aliunde prouenit, quam quia per eiusmodi connotationem designantur duæ rationes obiectiue distinctæ, virtute repertæ in vna, atque indiuisibili ratione essentiali intellectus, quæ non nisi per ordinem, & connotationem ad diuersa obiecta percipi possunt: quemadmodum intellectus ipse, cuius in adæquate rationes sunt, distinguitur ab alijs potentijs per ordinem ad proprium obiectum. Notandum quoque, attributa quædam accipi adæquate secundum totam rationem aliquam attributalem, vt omnipotentia, &

sapientia: quædam inadæquate, & quali partialiter sub restrictione ad determinata obiecta, vt potentia creandi, quæ est idem cum omnipotentia, sumpta tamen sub limitatione ad factionem ex nihilo, scientia rerum naturalium, quæ est idem cum sapientia diuina, restricta tamen ad obiecta naturalia. Denique quædam habent à parte rei plurare, ac ratione specifica distincta, quibus æquipolleant, vt sapientia, ac iustitia, vis productiua leonis, & equi: quædam vero nõ habent, exempli causa vis creatiua Angeli, & materiæ primæ, & hæc magna ex parte sunt rationes quasi integrantes vnius rationis attributalis totalis, vt se habet vis creandi ad omnipotentiam.

VII.

Dico primum. Perfectiones attributales positiuæ non distinguuntur connotatione rerum creatarum priore modo sumpta. Fundamentum est, quoniam si quæuis ex illis abesset Deo, is nõ esset æque perfectus, ac modo: sed defectus solius connotationis extrinsecæ non arguit minorem perfectionem, vt patet ex dictis: ergo perfectiones diuinæ positiuæ non distinguuntur priore illo modo connotationis. Maior propositio ostenditur, quoniam singula attributa sunt perfectiones simpliciter, quas melius est adesse, quam abesse cuius subiecto: non est autem melius, nisi quia subiectum ijs ornatum perfectius est, quam si iisdem careat. Si quis autem respondeat, perfectiones attributales esse perfectiones simpliciter solum, quo ad significatum precipuum, non vero quo ad connotationem: at vero significatum precipuum, hoc est essentiam diuinam, semper manere, non fugiet vim argumenti. Nam sapientia secundum suam propriam rationem formalem, qua distinguitur à iustitia, ac cæteris perfectionibus simpliciter, & non solum ratione eius, in quo cum cæteris conuenit, est verè, ac propriè perfectio simpliciter; quæ euanesceat dissoluta ratione sapientiæ, quantumuis manet ratio substantiæ, iustitiæ, misericordiæ, ac cæterarum: ergo si consideretur essentia diuina, quatenus est substantialis forma Dei cum reliquis omnibus perfectionibus, absque connotatione ad proprium obiectum sapientiæ, & consequenter absque ratione sapientiæ, desiderabitur aliqua perfectio intrinseca Deo. Nec satisfit, dicendo sublata illa connotatione cõsequenter tolli essentiam: atque adeò sublata ratione sapientiæ, quæ ex ea connotatione pendet, tolli aliquam perfectionem simpliciter. Ego enim argumentor ex suppositione impossibili; nimirum quod maneat essentia sublata connotatione, ac

ratione sapientiæ: qui modus argumentandi ad indagandas proprias rationes formales rerum est valde idoneus, & vsurpatus: at vero facta illa hypothesi manet essentia, & sola ratio sapientiæ desideratur, & tamen deest Deo aliqua perfectio positiua intrinseca: ergo quantumuis ea indicetur per connotationem ad obiectum, est tamè formaliter in Deo virtute distincta à reliquis.

VIII.

Dico secundum, nonnullæ rationes attributales inadæquate non distinguuntur aliter, quam connotatione rerum creatarum posteriore modo sumpta, alia vero absque vlla creaturarum connotatione distinguuntur. Prior pars ostenditur, quoniam eiusmodi rationes præcisè acceptæ distinguuntur ratione ratiocinata: non per æquipollentiam, non per separabilitatē saltem non mutuam: ergo per connotationem. Consequentia patet à sufficiente exclusionē aliarum distinctionum secundum rationē ratiocinatam. Maior propositio est euidentis: quoniam quādo vtraque ratio mutua præcisā per intellectū est re ipsa ens tale, vt per se existeret, ac terminaret conceptum, nec esset apta terminare conceptum, mutuo distinguitur ratione ratiocinata: habet enim in re ipsa sufficiens fundamentū intelligibilitatis obiectiui, in quam directō fertur conceptus: nec quō ad illam pendet ex consideratione intellectus, vt pendunt illa, quæ sola ratione ratiocinante distinguuntur. Assumptio patet ex dictis: nā verbi gratia vis creatiua Angeli, & materiæ primæ nõ habet in creaturis plures potentias actu distinctas, quibus æquipolleat omnipotentia diuina, quatenus est productiua Angeli, & materiæ primæ: non distinguitur etiam per separabilitatem saltem non mutuam, nullibi enim reperitur vis creandi Angelum sine vi creandi materiā primā, & vice versa: cū ergo sola resset connotatio, hæc fat erit ad distinctionem rationis ratiocinatæ. Hæc tamen connotatio supponit perfectionem intrinsecam. Si ipsa omnipotentia Dei virtute distinctam quasi partialiter: nam si quouis modo fingantur duo subiecta, vnum cum potentia creandi Angelum præcisè, alterum solum cum potentia creandi materiā primā, vtrumque haberet perfectionem aliquam realem ex natura rei distinctam, quibus æquipolleret vnica potentia Dei. Verum quia non sunt dabiles tales potentie separatæ, idcirco omnipotentia Dei, quatenus productiua materiæ primæ, & Angeli, non dicitur distincta virtute per æquipollentiam, sed per con-

notatio-

notationem posteriore modo acceptam. Posterior pars ab omnibus recipitur, & facile ostenditur in amore Dei erga se, & comprehensione sui ipsius: quæ sunt perfectiones diuinæ essentiales in adequatæ respectu caritatis, & sapientiæ, quæ terminantur etiam secundo ad creaturas: prout tamen terminantur ad Deum, qui est obiectum primum, inter se, & ab alijs perfectionibus distinguuntur, non tamen per connotationem creaturarum.

X. Dico tertium: Nonnullæ rationes attributales adequatæ, etsi connotatione creaturarum admittant, absq; illa tamē distinguuntur: ostēditur, nam etsi demus Aureolo æternitatē, & immensitatē importare connotationē ad creaturas, tamē id ipsū, quod connotatione explicatur, quatenus responderet conceptibus, quos de æternitate, & immensitate formamus, formaliter, & intrinsece vēdicat aliquā rationē formale, quam non vendicat, quatenus responderet conceptibus aliarū perfectionū: etenim quatenus responderet conceptui æternitatis, equipollet infinite durationi successiue: quatenus vero responderet conceptui immensitatis, equipollet magnitudini vndeque infinite, & implenti omne spatium, quæ rationes sunt diuersæ, nec includuntur in se inuicem, aut in alijs præcise sumptis: nam si per impossibile fingeretur Deus magnitudine finitus, duratione infinitus, æquipolleret omnī tēpori, nō vero omni magnitudini; itē quāuis concipiatur infinite sapiens, ac iustus, si tamē negetur immēsus, aut æternus, æquipolleret quidē omni sapientiæ, ac iustitiæ create, nō tamē omni durationi, ac magnitudini: quare æternus, & immensus nō dicitur sola connotatione ad extra, sed propria ratione formali intrinseca, ex qua habet vt respondeat omni tēpori, ac loco: quemadmodū magnitudo creata talitē secundo dicitur per ordinē, & commensurationē ad locū, & nih.ominus ipsa est entitas, & ratio positiua intima corpori. Quin verō etiam si immensitatem, atq; æternitatem nos aliter non intelligamus quam per connotationē ad durationē, magnitudinēq; creatam, tamen ipse in se sunt perfectiones virtute distinctæ, priores rebus creatis: nam creatæ dicuntur per attributionem ad illas, atque adeo supponunt eas constitutas in sua ratione formali prius natura, quam ipsæ etiam secundum esse impossibile intelligantur: id vero, quod præcedit aliud natura, non potest constitui connotatione ad illud: nam quidquid est prius natura alio, habet totam suā rationem formale, priusquam illud sit, aut intelligatur: quod vero

constituitur connotatione ad aliud, non habet propriam rationem formalem, nisi intellectu eo, cuius connotatione constituitur, quare repugnat, vt æternitas, & immensitas, quæ sunt priora natura, quam duratio, ac magnitudo creata, constituentur connotatione ad illas.

Dico quartum: in ijs quoque, quæ non intelliguntur à nobis absque connotatione ad obiecta extrinseca, distinctio non consistit sola connotatione ad illa: Loquor autē de perfectionibus simpliciter, quæ Deo necessario conueniunt: nam qd attinet ad actus liberos, est alia difficultas suo loco explicanda. Intelligitur itaq; assertio de omnipotentia, de misericordia, ac iustitia, significatis per modū habitus, & alijs, quæ habent obiecta extra Deū. Hæc est de mente omnium quos referam ca. seq. nu. 4. Ostenditur verō, quoniā in Deo est verē, ac proprie ratio omnipotentia, iustitia, ac misericordia, quatenus sunt perfectiones simpliciter, & sub eadem ratione habet distinctionē, propter quā est intelligibilis, ac nominabilis per conceptus ac voces nō synonymas, ratio verō perfectionis simpliciter in ijs nō consistit in transitu super obiecta, neq; in connotatione ipsorum, sed in entitate absoluta habentē eiusmodi habitudinē: ergo neq; in Deo erit distinctio penes merā habitudinē, & connotationem, sed penes rationē perfectionis absolutæ: Consequentia patet, quoniam alioquin Deus nō haberet ipsammet rationē perfectionū eiusmodi, sed solū aliquid ijs annexū: & quasi extrinsecū. Maior propositio quo ad priorē partē, patet ex tract. 2. c. 5. vbi ex cōmuni sententia ostēdi perfectiones attributales esse vere, ac proprie in Deo, non solum potentia, aut metaphorice. Quoad posteriorem vero probatur, quoniam nisi in Deo sit distinctio rationis secundū proprias rationes illarum perfectionum, non autem secundum solum transitum, & connotationē obiecti extrinseci, ipse non erit verē sapiens, ac iustus. Nam quo aliquid constituitur secundum esse, eo ipso differt, & viceversa: quare si sapientia diuina sola connotatione differt à iustitia, Deus non vendicat propriam, & intrinsecam rationem iustitiæ, ac sapientiæ. Secundo, vt superius ostensum est, nomina attributalia dicunt in Deo certas, ac determinatas perfectiones, non minus cōpletas, & absolutas in suo genere, q̄ sint in creaturis: in his autē sunt perfectiones absolutæ, & distinctæ formalitē secundum propriam rationē formale, & nō solā connotatione ad obiecta, ergo etiā in Deo erunt, nō quidē re ipsa, sed virtute, & secū

IX.

dum rationem distincte. Tertiò, quoniam aliud est rationes aliquas formales distinguere per ordinem ad obiecta, aliud verò distinguere formaliter sola connotatione obiectorum: nam potentia, & habitus naturales distinguuntur per ordinem ad obiecta, & tamen in ipsis est aliqua ratio formalis intrinseca, qua inuicem separantur, & non sola connotatio obiectorum; in habitu quippe iustitiæ, & misericordiæ est aliqua ratio positue intrinseca, quæ intelligitur per diuersam connotationem ad obiecta: similiter ergo in Deo quamuis rationem iustitiæ, ac misericordiæ concipiamus sub diuersa connotatione ad obiecta, subest tamen ratio intrinseca mutuo virtute distincta, quæ non consistit in sola connotatione, sed in positua, ac reali perfectione. Et confirmatur, quoniam modus distinctionis per rationes intrinsecas virtute distinctas non repugnat simplicitati diuinæ: & est perfectior, quam modus distinctionis per sola connotata: ergo hic reiiciendus, ille admittendus est. Prior pars antecedentis ostenditur, quoniam multiplicitas virtualis non repugnat simplicitati: ex eo enim, quod virtus solis contineat eminenter virtutes elementales vnica entitate actu indiuisa, & sola virtute distincta, non est magis composita, quam calor ignis, aut siccitas terræ. Posterior autem pars ostenditur, quoniam distinctio per sola connotata non multiplicat formaliter rationes perfectionis simpliciter, nec ostendit infinitatem discretam perfectionum diuinarum, sicut distinctio virtualis per rationes formales intrinsecas: ergo hic modus perfectionis est perfectior illo. Antecedens constat, nam distinctio per sola connotata ponit in recto vnica rationem obiectiuam, cum infinitudine connotatorum in obliquo: distinctio autem virtualis per rationes intrinsecas ponit in recto infinitudinem rationum formalium conuenientium Deo, & nostro modo intelligendi integrantium vnica rationem adæquatam diuinæ essentiæ, intensiue & extensiue infinitam: Quod verò dictum est de perfectionibus diuinis connotantibus res ad extra cum proportionem, applicari debet ad illas, quæ connotant ad intra, vt se habet amor, & comprehensio sui. est enim eadem ratio.

XI.

Autoritates quas Aureolus pro se adducit non concludunt: nam quamuis nominibus perfectionum diuinarum diuina essentia saltem materialiter significetur, & connotentur creaturæ, non proinde ex-

cluditur alius modus distinctionis, neque is solus astruitur. Ad primum verò fundamentum respondetur, etsi ille modus tueatur plurima eorum, quæ in argumento adducuntur, non tamen idoneè explicare, aut defendere, quomodo perfectiones simpliciter communes Deo & creaturis verè illi conueniant, vt patet ex prima, & vltima assertionem.

Alterum fundamentum est falsum. Ad cuius primam confirmationem respondeo, rationes communes analogas perfectionibus diuinis, & creatis secundum se non vindicare distinctionem actualem ex natura rei, sed solam distinctionem conceptibilitatis cum fundamento in re: & ideo hanc semper retinere etiam in Deo, non verò illam: & ita ex eo, quod in Deo distinguantur, non sequitur actualis distinctio, sed solum secundum rationem. Ad secundum danda est prima pars distinctionis contentæ maiore propositione. Ad eius impugnationem neganda est sequela: quoniam ea, quæ sola ratione distinguuntur cum fundamento in re, non desinunt esse simplicia, & vna, nec habent pluralitatem actualem, sed solum virtuale: cum verò dicitur simplicitatem excludere omnem potentialitatem actu, & potentia, si intelligatur de potentia in ordine ad distinctionem ex natura rei actualem, concedendum est, nihil enim verè simplex est in potentia, vt possit distinguere actu ex natura rei: si verò de potentia in ordine ad distinctionem actualem secundum rationem, negandum: nam cum maximè simplex sit, maximè perfectum, aptum est distinguere actu secundum rationem multipliciter concipientem. Item cum ex eo, quod in Deo non sit vnitas secundum continuationem, aut compositionem, infertur essentiam diuinam non esse vnā, si rationes non distinguantur per sola connotata. neganda est consequentia, quoniam rationes à parte rei indistincte sunt vnū non cōtinuitate, aut cōpositione, sed pura indiuisione, ac simplicitate. Equam non violat multiplicitas secundum rationem. Ad tertium neganda est assumptio: nam essentia diuina, vel sumitur adæquate pro omni perfectione absoluta, quam formaliter, & essentialiter includit, quomodo velle diuinum non est ratio distincta, quasi superueniens essentiæ in sua ratione formaliter constitutæ, sed quasi ratio inadæquata intrinsece pertinens ad integram, & adæquatam rationem illius: vel sumitur prout à viatoribus concipitur, quasi forma substantialis Dei, fundamentum, & radix attributorum: & hac ratione velle

XII.

intelli-

intelligitur aduenire ipsi, quali proprietatis subiecto, & utroque modo concipitur, ut ratio virtute distincta ab essentia. Ad probationem eiusdem assumptionis neganda est consequentia. Ratio est quoniam sapientia creata propter limitationem perfectionis essentialis intrinsecam continetur certo genere, ac differentia, nec in ipsa reperiri potest duplex quidditas completa: altera, qua est qualitas, altera qua sapientia: nam qualitas determinatur ad ipsam quidditatem sapientiae, per differentiam eius specificam. At essentia diuina utpote pelagus perfectionis immensum, non solum est perfecta in ratione sapientiae, sed in omni ratione perfectionis simpliciter, verbi gratia iustitiae, misericordiae, omnipotentiae, vitae, substantiae: & ideo quamuis à parte rei non sit alia quidditas sapientiae, alia substantiae diuinae, tamen quatenus vnica illa entitas perfectissima formaliter est substantia excellentiore modo, quam creatura, & formaliter sapientia perfectius, quam creata, habet completam rationem quidditativam utriusque, non solum per connotationem extrinsecam, sed per inclusionem formalem, & intrinsecam per modum vnus perfectionis in actu, multiplex autem virtute.

Perfectiones diuinæ distinguuntur virtute.

C A P V T VIII.

I. **D**Vo restant modi distinctionis habentis fundamentum in re, nimirum separabilitatis, & æquipollentiae. Neutrum verò ex his competere omnibus perfectionibus diuinis, probatur primò, quoniam idea in mente diuina non distinguuntur virtute: quoniam non æquipollent pluribus creatis actu distinctis. ut enim vnum æquipollat pluribus, opus est, ut contineat saltem analogice perfectionem plurium, sicut essentia continet perfectionem sapientiae, & iustitiae respondentium iustitiae, ac sapientiae creatae: in rebus autem creatis non est ratio idearum: quare non sunt plura in ordine ad quæ sumatur distinctio virtualis idearum diuinarum. Non distinguuntur etiam ratione separabilitatis: quia omnino impossibile est, ut in aliquo subiecto reperiatur ratio vnus idearum sine ratione alterius: verbi gratia, idea Hominis necessario coniuncta est identice cum idea Angeli, & hæc cum idea Cæli, & viceversa: probatur, quoniam ratio idearum rerum creabi-

lium solum conuenit primæ causæ exemplari: in hac autem rationes ideales, non sunt actu distinctæ ex natura rei: quare distinctio idearum fundari nequit in separabilitate. Idem argumentum accommodari potest omnipotentiae, quatenus habet pro obiecto effectus à solo Deo producibiles, v. g. Angelos, materiam primam, animam rationalem, & similia: nam præcise sumpta, prout terminatur ad singula obiecta specie distincta, habet distinctionem rationis cum fundamento in re: nec tamen illi respondent in creatura plura, quibus æquipolleat: nec in vllò obiecto rationes illæ separari possunt: quare duo illi modi distinctionis adaptari nequeunt omnibus perfectionibus diuinis. Maior propositio patet: nam termini contradictorii etiam sub reduplicatione, non possunt enūciari de eadem re, absque aliqua distinctione: de omnipotentia verò, prout respicit obiecta specificè diuersa, enūciantur termini contradictorii sub reduplicatione: nam quatenus respicit Angelum, est productiua illius, & non Hominis: quatenus vero respicit hominem est productiua eius, & non Angeli. Responderi potest, solam distinctionem rationis ratiocinantis ad hoc sufficere: nam Petrus prout subit vicem prædicati, & subiecti, sola ratione ratiocinante distinguitur, & tamen de ipso possunt enūciari termini contradictorii sub reduplicatione. Verum hac responsione non satis fit argumēto: est enim varietas penes reduplicationem, quæ modo reduplicat rationem, quæ non nisi per intellectum existit, modo eam, quæ est in re: si ratio reduplicata solum sit obiectiue in mente, erit solus distinctio rationis ratiocinantis, ut se res habet in exēplo proposito: nam ratio prædicati & subiecti est purum ens rationis: si verò sit in re, erit saltē distinctio rationis ratiocinata, ut quando dicitur homo quatenus substantia existit per se, non verò quatenus ens, ratio enim entis, & substantiae in rebus ipsis existunt. At ratio productiua hominis, vel Angeli, est à parte rei in Deo absque operatione intellectus, ergo si sub ea affirmantur termini contradictorii de omnipotentia, dicendum omnino est, ipsam quatenus est productiua hominis distinguere ratione ratiocinata à se ipsa, quatenus est productiua Angeli. Tertio, immensitas, infinitas, æternitas, & alia perfectiones, quæ soli Deo conueniunt, non sunt vllò modo in diuersis subiectis separabiles: iam enim competere creaturæ: nec æquipollent similibus perfectionibus reperiis in creatura, ut patet: quare dandus est alius modus distinctionis,

qui